

Додаток 1

до листа ПНЗ «Центр НПВТКУМ»

від 01.10.2026 № 206/03-06

**Методичні рекомендації  
щодо оформлення матеріалів на II (регіональний) тур конкурсу  
краєзнавчо-дослідницьких робіт Всеукраїнської краєзнавчої експедиції  
учнівської молоді «Моя Батьківщина – Україна» у 2026 році**

Відповідно до пунктів 1, 23 розділу IV наказу Міністерства освіти і науки України від 19 листопада 2025 року № 1523 «Про затвердження Плану всеукраїнських і міжнародних організаційно-масових заходів з дітьми та учнівської молоддю на 2026 рік (за основними напрямками позашкільної освіти) та Плану семінарів-практикумів для педагогічних працівників закладів позашкільної освіти на 2026 рік», листа Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді від 15.09.2025 № 281, наказу Управління освіти і науки Чернігівської облдержадміністрації від 29.09.2026 № 157 «Про проведення II (регіонального) туру конкурсу краєзнавчо-дослідницьких робіт Всеукраїнської краєзнавчої експедиції учнівської молоді «Моя Батьківщина – Україна» у 2026 році» комунальний позашкільний навчальний заклад «Центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства учнівської молоді проводить II (регіональний) тур конкурсу краєзнавчо-дослідницьких робіт Всеукраїнської краєзнавчої експедиції учнівської молоді «Моя Батьківщина – Україна» (далі – Конкурс).

У Конкурсі можуть брати участь здобувачі освіти закладів загальної середньої, позашкільної, професійної освіти, які проводять краєзнавчу, пошукову–дослідницьку роботу, збирають емпіричні дані, фактичний матеріал, статистичну інформацію тощо під час туристських походів, краєзнавчих експедицій, роботи в бібліотеках та архівах, а також під час проведення тематичних змін у закладах оздоровлення і відпочинку.

Експедиція «Моя Батьківщина – Україна» проводиться за напрямками: «Духовна спадщина мого народу»; «Козацькому роду нема переводу»; «Із батьківської криниці»; «З попелу забуття»; «Геологічними стежками України»; «Географія рідного краю».

**Напрямок «Духовна спадщина мого народу»**

За цим напрямом учасники досліджують особливості розвитку літератури, образотворчого мистецтва, музики, архітектури, кіномистецтва, культурні традиції, пов'язані з піснями, танцями, усною народною поетичною творчістю, театральними діями тощо; вивчають історію розвитку культури й мистецтва регіону; здійснюють дослідження духовних джерел українського народу (історія релігії, різноманіття вірувань в Україні, роль релігійних конфесій у державотворчих процесах нашого народу); вивчають

взаємовідносини людини і суспільства, людини та церкви, роль і місце відбудованих, відроджених соборів, монастирів, новозбудованих церков та каплиць у відродженні вікових моральних цінностей українців; вивчають історико-культурні джерела шляхом дослідження археологічних пам'яток; проводять зустрічі з діячами культури та мистецтва, конференції, фестивалі, виставки, конкурси, свята, на яких учасники експедиції «Моя Батьківщина – Україна» представляють громаді напрацьоване.

Пошуково-дослідницька робота спрямовується на збір матеріалів про видатних діячів культури та мистецтва регіону (їх творчий шлях, головні здобутки, вплив на розвиток культури регіону й України), а також дослідження долі земляків, які трудовими та ратними подвигами, науковими здобутками прославили рідний край і Україну.

#### **Напрямок «Козацькому роду нема переводу»**

За цим напрямом учасники здійснюють дослідження періоду козацької доби (перші козацькі поселення та укріплення, пам'ятні дати з історії козаччини, боротьба з іноземними поневолювачами, утворення козацької республіки, видатні особистості цього періоду); вивчають побут і традиції козацтва (козаки в повсякденному житті та в походах, їх зброя і військове спорядження, укріплення), відображення козацької доби в народній творчості (пісні, думи, легенди, приказки та прислів'я), історію бойового гопака; проводять зустрічі з представниками козацьких організацій; беруть участь у спільних просвітницьких заходах, походах козацькими шляхами.

#### **Напрямок «Із батьківської криниці»**

За цим напрямом учасники вивчають родинні традиції і свята, обряди, побутову культуру, народні ремесла, народну творчість, народну медицину, педагогіку, народні ігри та забави; проводять дослідження щодо виникнення давніх музичних інструментів, історії зеленого будівництва, садово-паркового мистецтва і природокористування.

Робота може бути спрямована на вивчення діалектів рідного краю, створення етнографічних словників, запис легенд, дум тощо, вивчення місцевої літературної спадщини та сучасності, пропагування народної творчості (зокрема фольклорних свят і народних обрядів свого краю), створення дитячих, юнацьких та сімейних фольклорних колективів.

#### **Напрямок «З попелу забуття»**

За цим напрямом учасники здійснюють дослідження сторінок історії України періоду Другої світової війни 1939-1945 років, інших важливих подій, пов'язаних з прагненням народу України до волі та незалежності, розповідей учасників та очевидців про військові конфлікти XX – початку XXI століття, а також учасників Антитерористичної операції і Операції Об'єднаних Сил у Донецькій та Луганській областях проти військових підрозділів Російської Федерації і російських терористичних організацій; вивчають документальні свідчення, впорядковують садиби ветеранів війни та праці, учасників визвольного руху, репресованих, вдів, доглядають могили патріотів України,

воїнів, що загинули під час проведення АТО, ООС, повномасштабної війни з Росією.

Учасники експедиції «Моя Батьківщина – Україна» можуть досліджувати історико-публіцистичну та художньо-літературну спадщину із зазначеної теми, брати участь у створенні книг пам'яті свого села, міста, району.

#### **Напрямок «Геологічними стежками України»**

За цим напрямом учасники здійснюють дослідження певної місцевості за темами: природні геологічні пам'ятки регіону, родовища корисних копалин, кар'єри будівельних матеріалів, нафтові та газові родовища, гірські породи, що використовуються в будівництві і оздобленні пам'ятників, небезпечні геологічні процеси в умовах техногенезу, водні ресурси та їх використання в області, районі, населеному пункті, сучасні геоморфологічні процеси на території області, району, населеного пункту. Допускається й інша тематика для дослідження, обрана самостійно; збирають колекції мінералів, гірських порід, палеонтологічних решток.

У пошуковій роботі відображається зв'язок геології з природничими та історичними науками (зокрема геології з географією – ландшафтознавством, кліматологією, гідрологією, гляціологією, океанографією у пізнанні різних геологічних процесів, які відбуваються на поверхні Землі), використання новітніх досягнень і методів фундаментальних наук (математика, фізика, хімія, біологія).

#### **Напрямок «Географія рідного краю»**

За цим напрямом учасники вивчають природу рідного краю; виявляють, обліковують пам'ятки природи; досліджують природні ресурси, унікальні ландшафти певного регіону України; досліджують природне середовище з урахуванням антропогенних змін, окреслюючи проблеми раціонального природокористування та охорони природи; описують територіальні особливості розміщення промислового виробництва, сільського господарства, населення, транспорту тощо.

#### **Вимоги до оформлення краєзнавчо-дослідницьких робіт**

Мова виконання краєзнавчо-дослідницьких і науково-дослідницьких робіт визначається Конституцією України, Законом України «Про засади державної мовної політики».

Роботи подаються в електронному вигляді одним файлом (документ Microsoft Word, шрифт Times New Roman – 14 pt, інтервал – 1,5 у форматі PDF) обсягом до 20 друкованих сторінок. Текст роботи має бути написаний грамотно, без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок. У додатку до роботи (обсягом до 10 сторінок) подаються фотографії, малюнки, фотокопії, схеми, картографічний матеріал, вироби тощо розміром не менше ніж 10 x 15 см, а також відеоматеріали.

На титульній сторінці зазначаються назва адміністративно-територіальної одиниці, повне найменування закладу освіти (у чіткій відповідності до статуту) та його підпорядкованість, назва експедиції, назва напрямку, назва краєзнавчо-дослідницької роботи, рік написання.

На другій сторінці зазначаються прізвище, ім'я, по батькові автора краєзнавчо-дослідницької роботи або назва колективу (пошукової групи, гуртка, творчого об'єднання), прізвища, імена, по батькові керівника або керівників пошукової групи, наукових консультантів (у разі їх наявності), місця їх роботи, посади та номери контактних телефонів; списки учасників із зазначенням прізвища, імені, по батькові, закладу освіти, класу, року народження, домашньої адреси, розподіл обов'язків в групі при підготовці роботи.

Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування і номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів і пунктів (якщо вони мають заголовок).

У вступі слід зупинитися на з'ясуванні таких питань: обґрунтувати актуальність і доцільність обраної теми, чітко сформулювати мету й окреслити низку конкретних завдань дослідження; подати перелік методів, обраних для проведення пошуку; розкрити новизну; повідомити про використання результатів дослідження; зазначити цінність отриманих результатів.

Основна частина – це опис етапів пошуку (методи, форми, засоби), який повинен вестися від учасника (учасників), а не керівника. В основній частині потрібно висвітлити теоретичні основи роботи; викласти хід дослідження; навести методику і техніку дослідження; перелічити питання, що залишилися не вирішеними (якщо такі є); викласти, проаналізувати й узагальнити отримані результати. Під час написання роботи обов'язково необхідно посилатися на авторів і джерела, з яких запозичені матеріали або окремі результати (наприклад: «...у працях [1-7]...», «рис.1.2», «...у табл. 1.2» тощо). Матеріал основної частини краще поділити на розділи, підрозділи.

У висновках вказується відповідність завданням досліджень, висвітлюється їх популяризація в ЗМІ, соціальних мережах, інтернет ресурсах (бажано власних), публічні виступи, презентації, участь у різноманітних конференціях або інших заходах, наводяться рекомендації щодо використання одержаних результатів, при потребі зазначаються напрями подальших пошуків у цій сфері.

Список використаних джерел інформації (не менше 5) складають відповідно вимог, наведених у стандартах: ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». У списку джерел та літератури необхідно надавати посилання такими, які були б доступними для ознайомлення.

Додатки оформлюються як безпосереднє продовження роботи на наступних сторінках. Розміщуються додатки в порядку посилань на них у тексті роботи. Кожен додаток потрібно розміщувати на окремій сторінці. Додаток має заголовок, який друкують угорі симетрично щодо тексту. Додатки нумеруються великими українськими літерами і позначають словом «Додаток», наприклад «Додаток Б». У додатках вміщують допоміжні або додаткові матеріали, необхідні для повноти сприйняття роботи, кращого розуміння отриманих

результатів: додаткові таблиці, графіки, малюнки, ілюстрації, фото, вироби тощо. Кожне фото, виріб, малюнок необхідно не тільки підписувати, а вказувати його автора. Якщо під час дослідження відзнятий відеофільм, кліп, ролик тощо, необхідно вказати його постійне місцезнаходження, можливість перегляду.

## Додаток 2

до листа ПНЗ «Центр НПВТКУМ»  
від 01.10.2026 № 206/03-06

**Критерії  
оцінювання конкурсних робіт II (регіонального) туру Всеукраїнської  
краєзнавчої експедиції учнівської молоді «Моя Батьківщина – Україна»  
(для історичних тем)**

| № з/п    | критерії                                                                                                                                        | бали       |
|----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>1</b> | <b>Відповідність роботи щодо вимог оформлення (3 б.)</b>                                                                                        |            |
| 1.1      | відповідність титульної сторінки вимогам оформлення: параметри розміщення, повнота інформації                                                   | 1          |
| 1.2      | дані про виконавців, розподіл обов'язків у групі: повнота інформації, обов'язки при підготовці краєзнавчо-дослідницької роботи                  | 2          |
| <b>2</b> | <b>Вимоги до тексту роботи (6 б.)</b>                                                                                                           |            |
| 2.1      | обсяг текстової частини роботи (до 20 друкованих сторінок).<br>Перевищення на кожну наступну сторінку – 0,5 б.                                  | 3          |
| 2.2      | відповідність тексту роботи вимогам (шрифт Times New Roman, кегель 14, інтервал 1,5, наявність структурних елементів (вступ, розділи, висновки) | 3          |
| <b>3</b> | <b>Експедиційний пошук (32 б.)</b>                                                                                                              |            |
| 3.1      | актуальність теми, формулювання мети дослідження                                                                                                | 5          |
| 3.2      | опис етапів пошуку (методи, форми, засоби)                                                                                                      | 7          |
| 3.3      | системний виклад фактологічного матеріалу, глибина власних досліджень                                                                           | 4          |
| 3.4      | доцільність використаних методів дослідження                                                                                                    | 4          |
| 3.5      | новизна дослідження в обраній темі                                                                                                              | 4          |
| 3.6      | відповідність висновків завданням дослідження                                                                                                   | 8          |
| <b>4</b> | <b>Пізнавальне значення краєзнавчо-дослідної роботи (8 б.)</b>                                                                                  |            |
| 4.1      | практична значущість                                                                                                                            | 3          |
| 4.2      | створення наочності: колекцій, макетів, збірок, фільмів, світлин, схем, графіків, презентаційного матеріалу тощо                                | 5          |
| <b>5</b> | <b>Додатковий матеріал (фото: сучасні знімки - 10х15, архівні – відповідно до оригіналу; малюнки, вироби тощо) (16 б.)</b>                      |            |
| 5.1      | об'єм до 10 сторінок. Перевищення на кожну наступну сторінку – 0,5 б.                                                                           | 4          |
| 5.2      | якість ілюстративного матеріалу                                                                                                                 | 3          |
| 5.3      | відповідність ілюстративного матеріалу змісту роботи, посилання на додатки в тексті роботи                                                      | 5          |
| 5.4      | авторство фото, малюнків, виробів                                                                                                               | 4          |
| <b>6</b> | <b>Якість оформлення роботи (6 б.)</b>                                                                                                          |            |
| 6.1      | грамотність                                                                                                                                     | 3          |
| 6.2      | охайність                                                                                                                                       | 3          |
| <b>7</b> | <b>Використання джерел інформації (17 б.)</b>                                                                                                   |            |
| 7.1      | використання літератури в друкованому та електронному виді                                                                                      | 4          |
| 7.2      | використання архівних джерел                                                                                                                    | 4          |
| 7.3      | робота з очевидцями подій, носіями інформації, інтерв'ювання                                                                                    | 3          |
| 7.4      | оформлення списку джерел та літератури                                                                                                          | 4          |
| 7.5      | посилання в тексті                                                                                                                              | 2          |
| <b>8</b> | <b>Популяризація дослідження (8 б.)</b>                                                                                                         |            |
| 8.1      | популяризація в ЗМІ та інтернет ресурсах (навіть у процесі роботи над темою)                                                                    | 4          |
| 8.2      | публічні виступи, презентації, участь у конференціях тощо                                                                                       | 4          |
| <b>9</b> | <b>Бали за колективну роботу (за умови відображення групи на фото) (4 б.)</b>                                                                   | 4          |
|          |                                                                                                                                                 | <b>100</b> |

**Критерії**  
**оцінювання конкурсних робіт II (регіонального) туру Всеукраїнської**  
**краєзнавчої експедиції учнівської молоді «Моя Батьківщина – Україна»**  
**(для природничих тем)**

| № з/п    | критерії                                                                                                                                        | бали       |
|----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>1</b> | <b><i>Відповідність роботи щодо вимог оформлення (3 б.)</i></b>                                                                                 |            |
| 1.1      | відповідність титульної сторінки вимогам оформлення: параметри розміщення, повнота інформації                                                   | 1          |
| 1.2      | дані про виконавців, розподіл обов'язків у групі: повнота інформації, обов'язки при підготовці краєзнавчо-дослідницької роботи                  | 2          |
| <b>2</b> | <b><i>Вимоги до тексту роботи (6 б.)</i></b>                                                                                                    |            |
| 2.1      | обсяг текстової частини роботи (до 20 друкованих сторінок). Перевищення на кожную наступну сторінку – 0,5 б.                                    | 3          |
| 2.2      | відповідність тексту роботи вимогам (шрифт Times New Roman, кегель 14, інтервал 1,5, наявність структурних елементів (вступ, розділи, висновки) | 3          |
| <b>3</b> | <b><i>Експедиційний пошук (34 б.)</i></b>                                                                                                       |            |
| 3.1      | актуальність теми, формулювання мети дослідження                                                                                                | 5          |
| 3.2      | опис етапів пошуку (методи, форми, засоби)                                                                                                      | 7          |
| 3.3      | системний виклад фактологічного матеріалу, глибина власних досліджень                                                                           | 5          |
| 3.4      | доцільність використаних методів дослідження                                                                                                    | 5          |
| 3.5      | новизна дослідження в обраній темі                                                                                                              | 4          |
| 3.6      | відповідність висновків завданням дослідження                                                                                                   | 8          |
| <b>4</b> | <b><i>Пізнавальне значення краєзнавчо-дослідної роботи (9 б.)</i></b>                                                                           |            |
| 4.1      | практична значущість                                                                                                                            | 3          |
| 4.2      | створення наочності: колекцій, макетів, збірок, фільмів, світлин, схем, графіків, презентаційного матеріалу тощо                                | 6          |
| <b>5</b> | <b><i>Додатковий матеріал (фото: сучасні знімки – 10x15, архівні – відповідно до оригіналу; малюнки, вироби тощо) (16 б.)</i></b>               |            |
| 5.1      | об'єм до 10 сторінок. Перевищення на кожную наступну сторінку – 0,5 б.                                                                          | 4          |
| 5.2      | якість ілюстративного матеріалу                                                                                                                 | 3          |
| 5.3      | відповідність ілюстративного матеріалу змісту роботи, посилання на додатки в тексті роботи                                                      | 5          |
| 5.4      | авторство фото, малюнків, виробів                                                                                                               | 4          |
| <b>6</b> | <b><i>Якість оформлення роботи (6 б.)</i></b>                                                                                                   |            |
| 6.1      | грамотність                                                                                                                                     | 3          |
| 6.2      | охайність                                                                                                                                       | 3          |
| <b>7</b> | <b><i>Використання джерел інформації (14 б.)</i></b>                                                                                            |            |
| 7.1      | використання літератури в друкованому та електронному виді                                                                                      | 3          |
| 7.2      | використання архівних джерел, звітів наукових установ та виробничих організацій                                                                 | 5          |
| 7.3      | оформлення списку джерел та літератури                                                                                                          | 3          |
| 7.4      | посилання в тексті                                                                                                                              | 3          |
| <b>8</b> | <b><i>Популяризація дослідження (8 б.)</i></b>                                                                                                  |            |
| 8.1      | популяризація в ЗМІ та інтернет ресурсах (навіть у процесі роботи над темою)                                                                    | 4          |
| 8.2      | публічні виступи, презентації, участь у конференціях тощо                                                                                       | 4          |
| <b>9</b> | <b><i>Бали за колективну роботу (за умови відображення групи на фото) (4 б.)</i></b>                                                            | 4          |
|          |                                                                                                                                                 | <b>100</b> |